

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveča«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankantni pismen ne sprejemamo. Izdaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din za tuzemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list a članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 4586

Pedagoško literarni odsek

V povojni dobi, v času popolnega razmaha moderne šolstva je učiteljstvo občutilo še prav posebno veliko potrebo po res dobrih učbenikih in dobrem pomožnem čitvu za posamezne razrede ljudskih šol. Od leta do leta je postajala ta potreba večja in izrazitejša. In ko je pred dvema letoma uspelo pri sekciji osnivanje posebnega uredniškega odbora za nove čitanke, je prihajala še bolj do izraza želja učiteljstva po možnosti ustvaritve pogojev za izdajanje dobrega pomožnega čitva v ljudski šoli. Tej želji, iznešeni na letošnji banovinski skupščini, je sledil sklep, da se pri sekciji osnuje posebni »pedagoško literarni odsek«.

Ko začenja ta nova in zelo važna ustanova našega združenja s svojim delom, moramo naglasiti, da je bila nujna potreba in tudi že skrajni čas, da vzame poseben odsek resno in pretres vse želje in predloge učiteljstva, ki pri svojem praktičnem delu najboljše in najlažje spozna, kako pomožno čitvo je v razredu potrebno in tudi koristno.

Namen pedagoško literarnega odseka bi na kratko očrtali v teh njegovih nalogah: Proučevati pogoje za izdajanje pomožnega šolskega čitva za ljudske šole v Sloveniji, voditi evidenco o potrebah ljudske šole v pogledu pomožnih knjig za učence in učitelje, sestavljenih v duhu sodobno pedagoško didaktičnih načel in zakonitih določil šolske uprave. Odsek ima tudi namen, ustvariti poleg idealne mladinske literature, ki jo izdaja Mladinska matica, pomožne knjige za učitelje in učence, ki naj pomagajo dvigniti nivo slovenske ljudske šole.

Te naloge so važne, a tudi delikatne. Za njihovo izvršitev nikakor ne more zadostovati, da se odsek vsede in čaka samo na predloge učiteljstva. Sam bo moral iniciativno poseči po delu, ki je potrebno za ustvaritev pogojev za pravičen razvoj in realizacijo te res lepe zamisli.

Kakšno in katero je to delo?

Poučevanje stanja slovenskega šolstva, zbiranje podatkov o željah in potrebah učiteljstva in učencev.

Skrbeti bo moral za načrtno izdajanje priročnikov za čim sodobnejši pouk v slovenskih šolah.

Voditi bo treba evidenco o rokopisih ter sestavljati zadevne predloge za založništvo. Tu pridejo predvsem v poštev Slovenska šolska matica, Mladinska matica in Učiteljska tiskarna.

Odsek bo sodeloval tudi pri sestavljanju priročnikov in dajanju potrebnih navodil za uporabo pomožnih knjig pri pouku. Pozival bo pisce in jim dajal pobude tudi z eventualnimi razpisi.

Pripravljanje gradiva za nove priročnike, izdajanje poročil o nameranih novih knjigah ter dajanje strokovnih mnenj o ljudskošolskih pomožnih knjigah, ocenjevanje predloženih rokopisov in predlaganje za publiciranje, vse to spada v delo novo osnovanega pedagoško literarnega odseka.

V teh sicer kratkih stavkih je očitano veliko delo, ki ga odsek v lastnem delokrogu nikakor ne more izvesti. Prav zato pa je nujno potrebno, da deluje le kot pomožni organ sekcije in vse svoje sklepe predlaga upravnemu odboru v odobrenje in posredovanje.

Toda ni samo delo, ki ga pedagoško literarni odsek sam ne bo mogel izvrševati, marveč je tej ustanovi sekcija JUU s svojim organiziranim članstvom še posebno nujno potrebna, kajti prav to organizirano članstvo predstavlja ogromno propagandno moč, ki more taki ustanovi kot je pedagoško literarni odsek s tako lepo začrtanim programom, nuditi neizmerno veliko pomoč. Upoštevati se bo namreč moralo pri tem v prvi vrsti dejstvo, da bo sekcija JUU priznavala knjigam, ki se bodo izdale neposredno ali pa posredno po tem odseku, vso zaščito in podporo v svojem tisku. Reklama, ki jo lahko izvede učiteljska organizacija v svojih časopisih, je ne samo važna, marveč neobhodna potreba take institucije, ki se bo bavila z izdajanjem pomožnega čitva za ljudsko šolo. Knjige, ki bodo sestavljene po prizadevanju ali s sodelovanjem pedagoško literarnega odseka, bo lahko zalagala tudi sekcija sama.

Ko stopa v življenje ta nova važna ustanova naše sekcije, moramo to dejstvo podčrtati še prav posebno, v nadi, da bo ljudskošolsko učiteljstvo dobilo končno za posamezne razrede vendarle pomožno čitvo, ki bo v celoti ustrezalo zahtevam sodobne šole.

Delovanje omenjenega odseka bo brez dvoma poživilo zanimanje za sestavljanje dobrih pomožnih knjig, ki naj služijo za razredno čitvo. Stremljenje učiteljstva gre za tem, da se slovensko šolstvo dviga, zato si snujemo najrazličnejše ustanove za realizacijo svojih teženj. Pedagoško literarni odsek stopa v vrsto ostalih, doslej zelo dobro delujočih odsekov.

Delo za ljudstvo

Našo dobo bi lahko imenovali dobo raziskavanja. Dela se na vseh področjih; v katero koli si stvar ali zadevo le zamislimo, povsod najdemo marljive čebelice, ki iščejo med in grade satovje. V tem vseobčnem razglabljanju našega časa ima posebno obeležje dela tudi slovenski učitelj. Raziskovanje slovenske vasi v zvezi z vsemi aktualnimi problemi je potrebno, če hočemo spoznati vzroke našega gospodarskega, socialnega in kulturnega stanja ter spodbiti mnenje, ki se lotiva danes le še posameznikov, da življenje naše vasi in splošno gibanje slovenskega ljudstva vendarle ni tako rožnato kot ga je bila prikazala romantika naše polpretekle dobe. Če podčrtamo, da je tudi v slovenskem podeželju ena glavnih posledic vojne v nemali meri splošen dvig civilizacije, nam bo še bolj razumljivo, da pade dobro ali zlo mnogo bolj v oči, ker je življenje v naših dneh izrazitejše. Zato je romantika zares izključno knjižna stvar, kakor lepa pesem o okencih, nageljnih in kmečkih princesah. Dejstvo je, da v resničnem življenju okenca in nageljčki zabranjujejo zdravilnim sončnim žarkom pot v kmetško bajto in da so »kmetške princeze« izgarane dekleta, katerim je malokatera noč dana za sanjarjenje. Že šolska deca na kmetih mora često opravljati hlapčevska dela, ko zapusti deček ali deklet šolsko klop, pa je tako rekoč že odrastan ali odrastana za težko kmečko delo. Človek, ki vse to gleda in skuša razumeti, si bo ustvaril tudi o metodah izobraževalnega dela na vasi svojo posebno sodbo, ki morda ni laskava, dasi reže v živo. Ne pomaga nič, idile je konec! Kot posledica raziskovanja vsega ubogega življenja ostane končno samo zavest, da bo treba uporabiti pri gospodarskem, kulturnem in socialnem dvigu našega ljudstva mnoga sredstva, ki smo jih bili doslej pri izobraževanju in vzgoji zane-marjali, istočasno pa da tudi ustvarimo načrt časa in dela, do kdaj in kako doseči popolne uspehe.

Dasi ni imel slovenski učitelj v preteklosti dostikrat popolnoma jasne kulturne orientacije, česar posledica je bila, da se je udinjal vaškim magnatom in z njimi stojičim političnim strankam, je kljub vsemu bilo njegovo delo za narod vedno pozitivno. To mnenje potrjujejo priznanja starih ljudi, ki se s toplo besedo spominjajo zdaj že večinoma pomrli učiteljev in mnogih tistih, kateri se še z rednimi koraki sprehajajo po svojem zasluženem pokloju. Bog vedi, v kakšnem spominu bomo ostali mi, ki danes sredi mladosti stojimo z narodom v njegovem veselju in v njegovi bedi? Čeprav se zgodi, da dandanes še marsikdo blodi s svojo podrejeno osebnostjo za partizanskimi uspehi, je kljub nekaterim pojavom samozavest in stanovska zavest med sodobnim učiteljstvom tako močna in pomembna, da zremo lahko kljub težkim časom mirno v bodočnost.

Stanovska zavest

Stan bi lahko difinirali nekako takole: skupina ljudi, ki ima isti poklic in se v tem poklicu aktivno udeležuje, tvori stan.

Vzgoja različnih posameznikov za neki poklic je povsod v osnovi ista. Posledica enake vzgoje je vedno skupina ljudi, ki imajo vsekakor mnogo skupnega.

Opravljanje poklicnega dela nudi onemu, ki ga vrši, v zameno življenjska sredstva. Članom zelo homogenega stanu je njihovo delo več ali manj enako plačano.

V današnjih državnih skupnostih so z zakoni meje delokrogov posameznih poklicev precej točno začrtane. Še posebno velja to za poklice, kateri so neposredno vezani z državno upravo, z državnim obratom. Torej so tudi meje udeleževanja ljudi, ki neki poklic vrše, naznačene.

Delo posameznikov enakega poklica ima v jedru enak smoter (cilj dela vseh čevljarjev je obutev; vzgojitelj je smoter vzgojen človek). Neki delodajalec usmeri delo ljudi istega poklica — za isti smoter — po poti za vse enaki, pod enakimi pogoji, z istimi sredstvi, z enakimi minimalnimi in maksimalnimi zahtevami.

V obstoječem sistemu se interesi posameznih stanov križajo. (V korist vinogradnikov je zvišanje cene vinu, kar pa je v škodo gostilničarjem.) Prav tako si nasprotujejo interesi delodajalca in delavcev (mezni spori, borba drž. uslužbencev za zvišanje prejemkov).

Vsi gornji zaključki nam utemeljujejo dejstvo, da se v ljudeh, ki opravljajo isti poklic, v pripadnikih določenega stanu, poraja mnogo sicer individualno barvanih, vendar v bistvu enakih misli, čustev, želja, teženj, interesov. Ker zadevajo te misli, čustva, želje, težnje, interesi jedro njihovega življenja, njegov potek, jih je gotovo mnogo in so vodilni. Pri tem se mora zbuditi z občutkom ugodja ali neugodja tudi zavest: dobro, odnosno slabo mi je v tem poklicu. Pogled okoli pouči posameznika, da ta, oni,

Hotenje, ljudstvu koristiti in ga dvigniti, nikoli ni bilo nekaterim krogom dobrodošlo. Med narodom je bila vedno neka plast, ki je s svojevrstnim tolmačenjem dela za ljudstvo zavirala učiteljevo delo, ne da bi s tem na katero koli si bodi stran koristila. Učitelj je imel zaradi tega mnoge borbe, ki so bile sicer brezpomembne, a smo jim dajali pri nas neke vrste načelni pečat, ki je dobival različna imena. Ker se je naše meščanstvo politično izživljalo v dveh političnih strankah, je postal nehoti kolesce v tem motorju izživljanja tudi učiteljski stan. In tako je vsekakor nujno, da je prešlo v nas dokončno spoznanje o brezpomembnosti marsikaterega dela, opravljenega za druge, od katerega pa je imel poleg nas samih največjo škodo slovenski narod ali še točneje: slovensko podeželje.

Ko tiho, kot pravi in nesebični delavec, ki ne pričakuje hvale, slave in časti in jim je le lastno delo in tega dela uspehi največji življenjski užitek, raziskujemo življenjske prilike posameznega učenca in učenke in gospodarske osnove družine, vidimo mnogo tega, kar je očem marsikaterega v »voditeljske« poze postavljajočega se človeka zakrito. Moti se, kdor misli, da je ljudstvo srečno, zadovoljno in hvaležno, ako mu je dano poslušati le lepe besede in ako je dobilo takšne ali takšne »pravice« in »pravic«. Zadovoljen posameznik, najsi se še tako istovesti z narodom, še ne pomeni naroda. Mi pa vemo, da naš narod ne prebiva le ob cestah, križpotjih, v predmestjih in trgih, temveč da je naše narodno telo razprostrto do zadnjih hribov in da je ljudi povsod dovolj in ne najmanj tam, kjer ni kruha. Je že tako, da se je treba ozreti tudi na dno in z natančnim drobnogledom pregledati življenje, za katerega nam je delati in trpeti, skratka: živeti!

Zrast slovenskega učitelja v ljudstvo je spojena z delom. Kadar smo slišali razne delo ocenjujoče kritike, smo pri njih raziskovanju vedno zadeli na plast, ki bi hotela narodu škoditi. Seveda so udarci padali nemilo po naših glavah. In — kot smo napisali že v zadnjem članku »Učitelj in kmetški stan« — ob »družabnem« prelomu v naši vasi se vedno godi, da ostane ljudstvo na strani učiteljstva, čeprav ljudski »organi« ravno ljudstvo dostikrat od učitelja naravnost odvrčajo, hoče ustvariti med njima popoln prepad.

Živimo v dobi, ko dobiva slovenski milijon obraz. Tako je: za enkrat ga šele dobiva. Dostikrat je to ali ono spoznanje žalostno. Toda če hočemo razmere popolnoma odpraviti, moramo biti pri delu vztrajni in nepopustljivi — nič slepomišenja z narodom, proč z idiličnim emerkanjem in nageljčkom na okencih! Odprimo vrata, da prodre sonce do naše resnične podobe!

tretji, stoti poklicni tovariš doživlja isto, da ga teži, da je vesel, žalosten kot on. Zbudi se zavest naš stan misli, čustuje, želi, teži, ima take interese. Pojavi se zavest pripadnosti k določenemu stanu ali stanovska zavest. Nepotrebno bi bilo dokazovati, da so s tem spoznanjem dani temelji za stanovsko organiziranje.

Učiteljski stan je smatrati kot zelo homogen stan. Posamezniki tega stanu imajo mnogo skupnega; poklicna vzgoja vseh je enaka; vsi so uslužbeni pri istem delodajalcu

Še o učiteljici - ženi

V 26. šte. »Učiteljskega tovariša« je lep članek - uvodnik »Poslanstvo učiteljice žene in matere«. Članek poudarja njen praktičen smisel za vzgojo in oblikovanje otrok, bodisi lastnih ali šolskih. Res je, da je učiteljica žena najbolj poklicana za vzgojo mladine, ker pač vzgaja zaupano ji mladino iz lastnih izkušenj. Toda njenega nesebičnega dela v družini in šoli nihče prav ne upošteva. Največja krivica se ji dela pri odmeri plače. Princip pravičnosti je: kakršno delo opravljaš, takšno bo tvoje plačilo; ali drugače: za enako delo enako plačilo. Toda učiteljica - žena opravlja isto šolsko delo, kakor ga opravljajo njeni tovariši in neporočene tovarišice, prejemajo pa za 1/3 manjšo plačo. Toda žene, ki so bile tako zelo prizadete — z isto vneto nadaljujejo svoje delo, trdno upajoč, da pridejo boljši časi in z njimi vrnitev draginskih doklad poročenim učiteljicam. Do danes učiteljice žene niso dobile ničesar. Sicer so bili uradnikom delno vrnjeni odtegljaji, edino poročene učiteljice čakajo še vedno zama. In za bližnjo bodočnost se ji obetajo še težji časi. Bati se je, da žene-učiteljice ne bodo dobile niti zmanjšanih prejemkov, temveč jih bo država postopoma odpuščala iz službe. Koliko je resnice na teh govoricah, zaenkrat ni

VSEBINA:

Pedagoško literarni odsek.
 Delo za ljudstvo.
 Stanovska zavest.
 Še o učiteljici ženi.
 Predavanja in predavatelji.
 Zakaj je v naši državi toliko nepismenih.
 Zanimiva statistika.
 Izjava.
 UČITELJSKI POKRET: Aktualna razprava. — Božični sestanek Hrvatske učiteljske zadruge »Ivan Filipović«.
 LISTEK: Zgodovinski pregled razvoja učiteljske organizacije v Sloveniji.
 Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Učit. pravnik. — Učit. tiskarna. — Mladinska matica. — Učit. piskani zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

pod enakimi pogoji itd.; vsi uporabljajo skoraj isti način dela. Pripadnikom našega stanu so skupni močni življenjski interesi.

Vsekakor se mora javljati v učiteljskih in učiteljih močna stanovska zavest. Organizacija stanovsko močno zavednih ljudi bi morala biti kreпка še posebno, če je pripadnikov tega stanu veliko, ako je ta stan zelo homogen. Moč stanovske organizacije, ki združuje vse uslužbenice pri nekem delodajalcu, kateremu je njihovo delo neobhodno potrebno, je ogromna. Vsaka njena borba za interese stanu bi morala uspeti. Da borba stanu ni 100% uspešna, to so krivi člani, ki se kljub opasnosti za neki svoj interes, skupen vsem poklicnim tovarišem, ne zavedajo dejstva, da je mogoče neki delovni pogoj, neko nagrado itd. dobiti, trajno ohraniti (ga — jo nekako uzakoniti) le tedaj, ako vsi pripadniki stanu v organizirani skupnosti postavijo to svojo zahtevo. (Ne trdim, da ni mogoče posameznikom ali delu poklicnih tovarišev doseči neki interes po kaki drugi poti celo hitreje, — za to imamo v življenju polno primerov —, vendar si tega ni osvojil ves stan, ta ugodnost, delovni pogoj itd. ni postal norma; delodajalec ga lahko vsak čas umakne; ne bo se mu bati reakcije vsega stanu.)

Prejšnji odstavek nam očrtava moč stanu, njegove organizacije, ki bi nastopila v trenutku, ko bi vsi poklicni tovariši izpolnili osnovno dolžnost do sebe, svojega stanu. Primerjanje naznačene moči nekega organiziranega stanu in moči našega stanu (ki ima svojo organizacijo), nas pripelje do zaključka, da je med nami določeno število tovarišev, kateri ne izpolnjujejo svoje osnovne dolžnosti napram samemu sebi in stanu, radi različnih motivov. Vsak pripadnik nekega stanu pa bi se moral zavedati, da je stan trajnejša skupnost kot katera koli druga, da so v interesih stanu izraženi vsi enaki interesi poklicnih tovarišev, da so ti interesi za njega kot tovariše življenjskega pomena.

Ta dejstva nas vodijo do zaključka, da je v naših vrstah nedvomno zavest učiteljske, tudi tovarišije žive kot jaz, da pa ni zavesti silne moči, ki je v našem stanu. Naša stanovska zavest je pasivna; mnogi naši tovariši so še vedno »Cankarjevi Hlapci« in ne samostojni, ponosni ljudje, ki se zavedajo moči, ki jo predstavlja njih stan; če bi le rekli: moji življenjski interesi so interesi učitelja in bi spoznali, da so ti interesi, kljub temu, da je tovarš strasten vegetarijanec, prav taki kot tovariševi. Potrebna nam je torej za aktivno stanovsko zavest še smotretna stanovska vzgoja, ki nikakor ni identična s poklicno vzgojo.

K. Mirko.

O p o m b a : Članek priobčujemo kot izraz mišljenja podpisanega člana.

Učiteljica-žena se je žrtvovala za zdravje svoje mladine in posredno za zdravje in bodočnost naroda. Saj je učiteljica-mati tako skromna! Dala je draginjsko doklado, žrtvuje se dan za dnem v šoli in v družini, za svoje poklicno delo pa ne najde nikjer razumevanja in upoštevanja. Dovolj dolgo je trpela, končno je vrsta tudi na njej, da prejme, kar ji po delu pripada.

Ker so se državni dohodki od časov, ko so bile poročenim učiteljicam odvzete draginjske doklade, podvojili in izkazujejo namesto običajnih primanjkljajev 620 milijonov prebitka, je končno čas, da dobi tudi učiteljica žena nazaj to, kar ji itak pripada po delu in njeni nalogi v družini — **enaka plača**, t. j. vrnitev draginjskih doklad.

Predavanja in predavatelji

Zadnja štev. »Učit. tov.« je prinesla poziv naše sekcije JUU predavateljem, pri kateri stavi svoja predavanja na razpolago našim učim. društvom. Sekcija je razposlala take pozive tudi na vse šole. V pojasnilo tega poziva sledeče vrste:

Teden za tednom čitamo v našem listu objave učiteljskih zborovanj ali poročila o njih, vsa pa vsebujejo vsaj po eno pedagoško ali strokovno predavanje, ki ga bo ali je imel eden naših tovarišev(-ic) ali pa kak drug učiteljski v šoli blizu stoječi strokovnjak. Po 10 do 15 predavanj se izvrši vsak teden — koliko dela, koliko študija je skritega v njih! Tovariši(-ce), zaposleni s šolskim ter izvenšolskim delom pa še posebno vneto za sodobno pedagogiko in šolstvo, se ne plašijo novega truda, da pomagajo s svojimi predavanji mlajšim in neizkušenim do večjih uspehov v šoli. Predavanje se izvrši na zborovanju — potem pa gre zopet v predal, navadno za večno. Razumljivo! Pred istim forumom se ne ponovi več, ostala društva pa ne zvedo zanj, razen, če čitajo slučajno poročilo o dotičnem zborovanju. Tako ostane zakopano marsikaj dobrega in potrebnega in nekdo drugi se je morda zopet trudil, da bi se pripravil za enako predavanje. To pa je škoda, ker bi svoje delo mogel posvetiti čemu drugemu, prav tako potrebnemu.

Treba se je torej tudi v tem organizirati.

Učiteljsko potrebuje pri svojem šolskem in izvenšolskem delu vedno novih pobud. Potrebno in željno je še večje izobrazbe — zato tudi tako velik obisk raznih pedagoških in drugih tečajev, zato tudi vedne zahteve po reformi učiteljske izobrazbe, zato tudi — vsaj pri večini — vroča želja po višjih prejemkih, s katerimi bi se moglo nabaviti novih preprotnih knjig, novih revij. Zato pa je tudi potrebno, da svoje sile štedimo s tem, da zberemo in objavimo predavanja in predavatelje, ki jih naredimo dostopne vsakemu dru-

skrajno nesocialno bi pa bilo misliti na odpust poročenim učiteljic in uradnic. V naši banovini je 1050 poročenih učiteljic, ki vzdržujejo ali pomagajo vzdrževati 1050 družin. Pomisliti moramo kakšen udarec bi bil to ne le za 1050 učiteljskih-žen, temveč za 2, 3, 4, 5 krat toliko družinskih članov, ki so navezani na dohodke matere. Nastane pa tudi vprašanje kako bi mogli nadomestiti 1050 učiteljic.

Zato naj se žena pusti v njenem poslanstvu pri vzgoji mladine! Prizna naj se ji njeno delo in da za njeno delo enako plačilo. Saj ti izdatki niso jalovi. Iz njih raste naša mladina, naša zdrava in poštena mladina, ki je up in ponos naše bodočnosti! Zadovoljna družina je temelj narodnega občestva in temelj družine je — **mati učiteljica**. a-

štvu. Marsikatero društvo si želi kakih prav posebnih predavanj, pa nima v svojih vrstah strokovnjaka - predavatelja. Kako prav bi v takem primeru prišel seznam kakih par sto predavanj iz najrazličnejših strok pedagoškega dela. Kratak pregled je tu. Odbori naših društev bi si prihranili mnogo tuhtanja, zborovalci pa mnogo nejevolje nad neprimernim predavanjem ali nerodnim predavateljem (takih se namreč najde tudi med »strokovnjaki« iz neučiteljskih vrst). In končno — ali ne bi tak seznam delal tudi čast našemu stanu, pričal, da imamo mnogo sposobnosti ter izkušenj, izpovedoval, da smo doma tako v praksi kot v teoriji?! Zakaj bi klicali druge, ko pa nas je samih dovolj! Dovolj naš je, da si sami ustanovimo ono visoko šolo, po kateri vse češče kličemo. Ne podcenjujmo lastnih moči in jih ne skrivajmo sramežljivo. Sicer pa si tudi ljudstvo želi in je potrebno večje pedagoške izobrazbe, saj so roditeljski vzgojni večeri in tedni vse češči. In vsi so dobro obiskani! Prirejanje roditeljskih vzgojnih tečajev — še posebno po deželi ter v industrijskih okrajih, pa je v prvi vrsti naloga šol in učiteljstva, tistega učiteljstva, ki po otrocih, katere vzgaja, čuti včasih prav močno, kaj manjka staršem in kje znanje roditeljev ni na potrebni višini. Prirediteljem takih tečajev bi tudi dobro služil tak seznam predavanj in predavateljev.

Dajmo, lotimo se dela, saj ga ne bo veliko! Vsakdo, ki je kdaj uspešno predaval na učiteljskem zborovanju in ki je voljan svoje predavanje ponoviti ter s tem postati učitelj v najširšem pomenu besede, naj javi svoja predavanja naši sekciji JUU, ki bo sestavila preprotni seznam ter ga na ta ali oni način objavila in naredila dostopnega vsem, ki ga potrebujejo. Tudi po objavi prvega seznama se bo zbirka nadaljevala, kajti novi predavatelji se vedno pojavljajo. Tako bomo pregledali naše znanje in naše zmožnosti in zamašili občutno vrzel v naši organizaciji.

—o—

Zakaj je v naši državi toliko nepismenih

Po številu pismenih je na zadnjem mestu vrbaska banovina, a na prvem dravska banovina.

Službeni podatki o nepismenosti v naši državi izvirajo od zadnjega ljudskega štetja, ki se je vršilo v vseh krajih naše države dne 31. marca 1931. Od tedaj je minilo že 8 let in so se razmere v marsičem spremenile na bolje, vendar ne toliko, da bi mogli reči, da podatki iz leta 1931. niti od daleč ne odgovarjajo današnjemu stanju. Ako bi rekli, da se je odstotek pismenosti v teh 8 letih povečal za 10 %, nismo rekli premalo.

V tretji knjigi »Definitivni rezultati ljudskega štetja«, ki jo je nedavno izdala državna tiskarna, se navajajo sledeči razlogi velike nepismenosti:

Nezadostno število osnovnih šol in zaradi tega tudi njihova velika oddaljenost, še posebej v hribovitih, redko naseljenih krajih, kakor tudi patriarhalno gledanje starejših generacij na potrebe šolanja, še posebej deklic, verski obziri in drugi vzroki, — ki vsi ustvarjajo med ljudstvom mnenje, da deklicam pismenost ni tako potrebna kot dečkom, so dovedli do tega, da je žensko prebivalstvo v prosvetnem pogledu daleč zaostalo za moškimi.

Od celotnega prebivalstva ženskega spola nad 10 let je bilo pri ljudskem štetju od 31. marca 1931. pismenih komaj 43,6 %, računajoč pri tem tudi polpismene, medtem ko je iznašal % pismenih moških 67,7 %. Ako primerjamo te odstotke, ugotovimo, da je na 100 pismenih moških odpadlo vsega 64 pis-

menih oseb ženskega spola. Ta razlika med višino pismenosti prebivalstva ženskega in moškega spola se javlja, čeprav nekoliko zmanjšana zaradi povečanja števila šol po vojni in zaradi pravilnega razumevanja prosvetljenosti — celo pri najmlajših generacijah.

Po pismenosti prebivalstva v 1931. letu zavzema prvo mesto dravska banovina z 94,4 % pismenih nad 10 let starih oseb, računajoč tu tudi one, ki samo čitajo. Za dravsko banovino pride področje mesta Beograda z 79,1 %, nato savska banovina z 72,3 %, dunavska z 71,1 %, primorska z 42,6 %, moravska z 38 %, drinska s 37,9 %, zetska s 34 %, vardarska z 29,1 % in vrbaska z 27,4 %.

Ako primerjamo razliko v višini stopnje pismenosti prebivalstva po spolu, ugotovimo, da je ta razlika največja v moravski banovini, kjer pride na 61,2 % pismenega prebivalstva moškega spola vsega 16,3 % pismenih žena, nato drinska banovina s 56,8 % proti 19 %, zetska z 51,2 % proti 17,1 %, vardarska banovina s 44,3 % proti 14,5 %, vrbaska banovina s 40,1 % proti 14,2 %, primorska s 55,9 % proti 30,2 %, dunavska z 82,5 % proti 60,5 %, savska banovina z 80,4 % proti 64,9 %, nato dravska banovina s 94,7 % proti 94,2 %.

Zanimiva statistika

Število državnih in banovinskih uslužbencev v Jugoslaviji.

To zanimivo statistiko so priobčili nekateri časopisi po proračunu za 1938./39. leto. Po teh podatkih znaša število vseh državnih uslužbencev 199.067 oseb. Od tega je:

ministrov in banov 28;
uradnikov 70.506;
uradniških pripravnikov 12.067;
zvaničnikov 36.964;
kontraktnih in honorarnih uslužbencev in dnevičarjev 21.274;
nerazvrščenih 2665;
oficirjev in uradnikov vojaškega reda 11.920;
podoficirjev, vojnih glasbenikov in orožnikov 32.723.

Poleg teh je po državnih uradih po banovinah še 50.163 državnih uslužbencev, ki so razporejeni sledeče: 6595 v dravski; 10.089 v savski, 2288 v vrbaski, 3133 v primorski, 4387 v drinski, 3648 v zetski, 7980 v dunav-

Ko pregledujemo podatke po letih onih, ki so pismeni, vidimo, da je pismenost pri prebivalstvu mlajših generacij bolj razvita, kakor tudi to, da je v vseh generacijah in banovinah % pismenih moških večji od % pismenega ženskega prebivalstva. Izjemo tvorijo samo dravska banovina, ki v skupini od 11. do 25. leta starosti izkazuje večji % pismenih žena, to je 97,5 % moških in 89,4 % žensk, kar pa je brez dvoma posledica priseljavanja moških z nižjim % pismenosti iz ostalih banovin in to sezonskih delavcev in vojakov, ki služijo svoj kadrski rok v dravski banovini. Isto se opaža tudi na področju uprave mesta Beograda, kjer se pismenost žena med 11. in 24. letom znatno približuje pismenosti moškega prebivalstva.

Interesantno je poleg tega primerjati število ljudskega štetja od 31. januarja 1921. z onimi od 31. marca 1931. Medtem ko je leta 1921. čitalo in pisalo 48,5 % vsega prebivalstva, je 1931. čitalo in pisalo že 54,8 %. Odstotek onih, ki so samo čitali, se je znižal od 1. 1921. do 1931. od 1 % na 0,6 %.

V letu 1921. je bilo nepismenih 50,5 %, a 1931. leta 44,6 %, torej za 6 % manj.

Nadejamo se, da bo pri prihodnjem ljudskem štetju 1941. % nepismenih zmanjšan za nadaljnjih 10 %.

—t Ze za din 50,— dobite v Knjigarni Učiteljske tiskarne Knaurov Svetovni atlas z najnovejšo politično razdelitvijo. Za isto vsoto se Vam nudi Knaurov Leksikon.

—t Prirodopisci! Gotovo Vas bo zanimala knjiga: Zivali prazgodovinske dobe in njihovo življenje. V nemščini pisana knjiga vsebuje vse, kar se je do najnovejšega časa moglo odkriti na tem področju.

—t Pri Knjigarni Učiteljske tiskarne lahko naročite najnovejšo slovensko knjigo Razvoj slovenskega narodnega vprašanja. Cena v platno vezani knjigi je 96 din. — Prezanimiva knjiga, ki obravnava v izčrpnih obliki ves naš problem.

—t KNJIGARNA UČITELJSKE TISKARNE dovoljuje cenjenemu učiteljsstvu obročno odplačevanje za vse knjige, ki jih pri njej naroče.

—t Naročajte Žirovnike Narodne pesmi. Dokler je še kaj zaloge, jih dobite po 1 din za zvezek. Zbirka sestoji iz 4 zvezkov.

—t Oglejte si zbirko učil v Knjigarni Učiteljske tiskarne, ko dospete v Ljubljano! Zberite primerno in naročite, da se Vam odpošlje.

—t 15 % popust dobe zadržniki Učiteljske tiskarne pri nakupu blaga za lastno uporabo. Izkazati se morajo z zadržnimi knjižicami.

Izjava

»Slovenski delavec« ponovno napada tovarišico Angelo Vodefovo radi knjige »Spol in usoda«. Poznamo avtorico in njeno knjigo in zato naglašamo, da je blato, ki ga meče proti njej člankar v »Slovenskem delavcu«, ne more zadeti. Nikomur ne oспорavamo pravice do drugačnega gledanja, smatramo pa, da je treba tudi vsako kritiko pisati tako, da se v njej odraža kultura človeka, ki je član kulturnega občestva. V današnjih časih ni več mogoče z zmerjanjem in splošnimi obdolžitvami dokazati, da so trditve v kateri koli knjigi nepravilne in zmotne, ampak je

za to treba stvarnih dokazov in utemeljitve. Vsega tega ni v kritiki, priobčeni v »Slov. delavcu«, zaradi česar jo kot nestvarno in surovo obojamo. To se čutimo dolžne storiti tem bolj, ker zadeva ta kritika učiteljico, vzgojiteljico mladine in bi ji brez čute odgovornosti lahko jemala pri starših in otrocih ugled in avtoriteto.

Odsek učitelj pri sekciji JUU v Ljubljani.

Kristina Lukič, Završan Franciška,
t. č. predsednica. t. č. tajnica.

Zgodovinski pregled razvoja učiteljske organizacije v Sloveniji

Ob 70 letnici našega stanovskega združenja

Učiteljski stan je kot stan vzgojiteljev in prosvetiteljev širokih ljudskih slojev najvažnejši stan za vsak narod in vsako državo. Z ozirom na naloge svojega dela ima med vsemi ostalimi stanovi pravi poseben značaj — vzvišen in časten, istočasno pa nad vse delikaten. Kakor učiteljski stan med ostalimi stanovi, tako zavzema tudi učiteljska organizacija med ostalimi stanovskimi organizacijami pravi posebno mesto. Delo in položaj njenih članov, poklicnih vzgojiteljev in učiteljev, sta ji sama od sebe narekovala in določila smoter: izpopolnjevanje in razširjati splošno in strokovno izobrazbo učiteljstva, delati za izboljšanje njegovega gmočnega in pravnega položaja ter tako ustvariti pogoje za uspešno delo za napredek našega ljudskega šolstva, ljudske prosvete in ljudskega gospodarstva. Zaradi tega smotra, ki mu služi od svoje ustanovitve do danes in zaradi drugih kulturnih nalog, ki si jih je nadela v teku svojega obstoja, je postala slovenska učiteljska organizacija važen činitelj v našem javnem, predvsem v kulturnem življenju. Da se je slovensko ljudsko šolstvo in z njim obča ljudska prosvetljenost dvignila na današnjo visoko stopnjo, gre velika zasluga slovenski učiteljski organizaciji.

Učiteljsko je že pred uveljavitvijo avstrijskega državnega šolskega zakona (1869) čutilo živo potrebo po izpopolnjevanju svoje splošne in strokovne izobrazbe in po izbolj-

šanju svojega gmočnega položaja. Ta potreba je privedla do združevanja in snovanja učiteljskih društev.

Prvo slovensko učiteljsko društvo je bilo ustanovljeno na Koroškem za velikovško dekanijo že leta 1866. Štelo je le 14 članov. To društvo ni imelo nobenih zvez s slovenskim učiteljskim po ostalih avstrijskih kronovinah in zato ni vplivalo na snovanje novih slovenskih učiteljskih društev.

Leta 1868. sta se ustanovili slovenski učiteljski društvi v Dravberci in v Ptuj za mesto in okolico, leta 1869. »Učiteljsko društvo za Kranjsko« v Ljubljani, leta 1870. učiteljsko društvo v Celju. V kratkem času so nastala potem slovenska učiteljska društva tudi po drugih okrajih. Učiteljskima društvima v Dravberci in Ptuj je po letu 1868. sledila cela vrsta novih slovenskih učiteljskih društev. Leta 1868. smatramo zato po pravici za rojstno leto slovenske učiteljske organizacije, ki je obhajala tako v letu 1938. svojo sedemdesetletnico.

Vsa našeta in pozneje ustanovljena slovenska učiteljska društva so delovala vsako zase in hodila vsako svojo pot. Njihovo delo zato ni rodilo večjih uspehov niti za šolo niti za učiteljski stan. Zato se je kmalu pojavila težnja po ustanovitvi skupne slovenske učiteljske organizacije, v kateri bi bili združeni vsi slovenski ljudskošolski učitelji na Kranjskem, Koroškem, Štajerskem in Primorskem. Prvo vidno pobudo za to je dalo ljubljansko »Učiteljsko društvo za Kranjsko«, ki je sklicalo dne 24. septembra 1872. v Ljubljani prvo splošno zborovanje slovenskih učiteljev. Na tem zborovanju je izpremenilo svoja pravila in se prekrstilo v »Slovensko učiteljsko društvo s sedežem v Ljubljani«. Svoje namere pa to društvo ni doseglo. Pač pa se je to pozneje posrečilo slovenskim učiteljem na Štajerskem.

Med štajerskimi nemškimi učitelji se je bolj in bolj širil nemški nacionalni pokret, ki je prišel do izraza tudi v »Lehrerbund«, v katerem so bila včlanjena tudi slovenska učiteljska društva na Štajerskem. Zato so jela slovenska učiteljska društva izstopati iz »Bunda«. Prvo je izstopilo ptujsko učiteljsko društvo leta 1885, kmalu pa so sledila še ljubtomersko, mariborsko in celjsko. Tedaj je med slovenskim učiteljskim oživila misel po osnovanju skupne slovenske učiteljske organizacije, ki naj bi se ustanovila kot zveza obstoječih slovenskih učiteljskih društev. — Glavni propagatorji te misli so bili: Franc Kocbek, podučitelj v Zalcu, Anton Brezovnik, učitelj v Vojniku in predsednik Celjskega učiteljskega društva, ter Armin Gradišnik, podučitelj v Hrastniku. Pripravljalna dela za ustanovitev zveze je prevzelo Celjsko učiteljsko društvo. Zvezi so določili zlasti sledečo nalogo: potegovati se za šolske in učiteljske interese, ustanoviti podporno društvo za slovenske učitelje, postaviti »Slovenski učiteljski dom« za obolele in okrevanja potrebne učitelje, izdajati pedagoške knjige, skrbeti za dobro slovensko mladinsko knjigo in osnovati svoje društveno glasilo.

Avstrijske oblasti so videle v snujoči se slovenski učiteljski organizaciji, ki bi se raztezala na vse slovenske pokrajine, nevarno panslavistično ustanovo in so zato njeno ustanovitev na vse mogoče načine ovirale. Zato se je moglo vršiti ustanovno zborovanje šele leta 1889. Vršilo se je v Ljubljani, kjer je bila 22. in 23. aprila ustanovljena »Zaveza slovenskih učiteljskih društev«. Za »Zavezino« glasilo je bil proglašen »Popotnik«.

Ob ustanovitvi je štela Zaveza 18 učiteljskih društev, in sicer: na Kranjskem 4, na Primorskem 4, na Štajerskem 10. V teh društvih je bilo včlanjenih 789 učiteljev. Že 10 let pozneje pa je imela 32 društev s 1748 člani.

V Zavezi so delovali sledeči odseki: Slomškov odsek, ki je imel nalogo izdajati Slomškove pedagoške spise;

vrtnarski odsek je imel nalogo pospeševati med učiteljskim zanimanje za vrtnarstvo;

odsek za učila je skrbel za izbor dobrih učil;

odsek za ocenjevanje mladinskih knjig je ocenjeval izišle mladinske knjige in sam skrbel za dobro mladinsko literaturo;

obrambni odsek je imel nalogo skrbeti za pravne, materialne in moralne koristi učiteljskega;

osrednji odsek je skrbel za delo na stanovskem socialnem polju.

»Zaveza« je začela kaj kmalu delovati na to, da bi pritegnila v svoje okrilje tudi dalmatinsko učiteljsko. Zato je v letu 1899. izpremenila svoja pravila in se preimenovala v »Zavezo avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«. Izpremenjena pravila so bila potrjena leta 1900.

Prva leta je združevala »Zaveza« učitelje ne glede na svetovni nazor in politično prepričanje. Pod vplivom dela političnih strank pa so se zanesla trenja tudi v učiteljske vrste. Že v letu 1899. je prišlo do razkroja. Učitelji katoliškega naziranja so začeli izdajati svoj list »Slovenski učitelj«, ki je prvič izšel 22. decembra 1899. Dne 10. septembra 1900. pa so o priliki slovenskega katoliškega shoda v Ljubljani ustanovili svojo lastno učiteljsko organizacijo »Slomškovo zvezo«, ki je takoj začela snovati svoje okrajne podružnice. — Slomškova zveza je združevala v svojih vrstah poklicne vzgojitelje katoliških načel, t. j. učitelje, učiteljice, katehete, profesorje vseh vrst šol in prijatelje šole. Vsi drugi učitelji so ostali v »Zavez«.

Zaveza se z dosedanjim svojim delokrogom še ni zadovoljevala. Stremila je za tem,

Učiteljski pokret

Aktualna razprava

Jože Kerenčič je izdal v samozaložbi 47 strani obsegačo razpravo »Zemljiški odnosi v Jeruzalemskih gorah«, kjer avtor obširneje in zelo podrobno raziskuje pogoje preživljanja tamkajšnjega prebivalstva.

Brošura predstavlja zelo podrobno analizo zemljiških razmer v Jeruzalemskih gorah ter bo dala vsem zainteresiranim takih raziskovanj hvalevredne pobude in nazoren primer takega dela. Po kratkem opisu obravnavane pokrajine razčlenjuje avtor zelo minuciozno lastninske odnose v celotnih Jeruzalemskih gorah. Ta razčlemba je stala pisatelja ogromnega truda in marljivosti, kajti spuščaj se je pri tem v take potankosti, da bi človek skoraj mislil, da bi bilo več, če bi bilo manj.

V številkah je skušal ponazoriti predvsem: razmerje med posameznimi zemljiškimi kulturami, kako je razdeljena rast zemlje, kar ima ugotovljeno za vsako izmed 26 katastrskih občin posebe, prav tako poseben statističen prikaz gostote prebivalstva ter v dveh dobrih grafičnih prikazih lastništvo tujecev in domačinov za celotno produktivno površino ter še posebej za lastništvo vinogradov.

Božični sestanek Hrvatske učiteljske zadruga „Ivan Filipović“

Zvesto svojemu delu in načelu se je zbralo tudi v letošnjih božičnih počitnicah mlajših, ali točneje, naprednejše hrvatsko učiteljsko. Zbrano v Hrvatskem učiteljskem domu v Zagrebu je pokazalo, kako dela sedaj in kako bo delalo tudi v bodoče po določenem programu. V teku štirih dni, izpolnjenih s predavanji in obiski raznih razstav, je članstvo učiteljske zadruga »Ivan Filipović« videlo uspehe in napake za to šolsko leto določenega dela. Tovariši Frank, Cvitan in Karlovič so poročali o rezultatih ankete »Šolske zgradbe, oprema, učila in oddaljenost otrok«. Anketa je jasno pokazala, kaj še je treba storiti, da se bo tudi hrvatsko šolstvo povzpelo na isto stopnjo kot pri ostalih narodih. Najzanimivejši so rezultati tov. Karlovičana, ki je podal rezultate za Stolac in nekatere tamošnje šole. Ugotovil je n. pr., da so se zadnja učila nabavila leta 1929., da so skoraj vse slike še iz predvojne dobe; da je povprečno število otrok na enega učitelja v tamošnjih šolah 120,5, ki pa se v nekaterih primerih dvigne tudi do 170; da od predpisane količine zraka odpade dovoljna količina na enega učenca samo v Stocu, ponekod pa pade na 1,53 m. Število otrok na eno mesto v klopi je naslednje: v Stocu 1,2, v najslabšem primeru 2,5, povprečno pa 1,82. V anketiranih šolah odpade na 6 učencev po ena mladinska knjiga itd.

Do konca letošnjega leta bodo člani zadruga merili prehranjenost otrok. Nekateri člani so delo že dovršili. Merijo po Pirquetovi metodi. Na ugovor, da dobljeni rezultati ne odgovarjajo, je zadruga mnenja, da se dela po navedeni metodi, ker je najlažja in nam da vendar pozitivne rezultate. Pač pa se opušča označba »zelo dobro prehranjeno«, »dobro prehranjeno« itd. Končna lestvica pa se razdeli na več skupin, kar se bo še naknadno natančneje določilo.

Ker namerava zadruga naslednje leto določevati inteligenčno stopnjo otrok, je hotela dati članstvu možnost, da se seznanijo in pripravi na to delo, zato je vstavila v program sestanka tudi to temo. O inteligenčni preizkušnji otrok je predaval strokovnjak na tem področju, prof. Z. Keller. Predavatelj je pokazal potrebo po tem delu in je navajal poleg ostalih tri glavne razloge:

1. Sprejem otrok v 1. razred, ko določi učitelj z inteligenčno preizkušnjo, ali je otrok sposoben za sprejem v šolo.

da se združi učiteljsko vseh južnih slovenskih narodov v eno samo veliko učiteljsko organizacijo. Zato je leta 1906. Zavezina skupščina v Šoštanju izvolila deputacijo za kongres srbskega učiteljskega, ki se je vršil avgusta meseca istega leta v Beogradu in ki so mu prisostvovali tudi zastopniki iz Hrvatske in Bolgarije. Na kongresu je bila iniciativa »Zaveze« v navdušenjem sprejeta. Izvoljen je bil pripravljalni odbor, ki naj bi izvršil vse predpriprave in sklical naslednje leto o počitnicah prvi jugoslovanski učiteljski sestanek. Na tem sestanku naj bi se misel ostvarila. Obče politične prilike, bilo je neposredno pred aneksijo Bosne in Hercegovine, zaradi česar so bile razmere med Avstro-Ogrsko in Srbijo do skrajnosti napete, pa so namerno preprečile.

Šoštanjaska skupščina pa je 1. 1906. sprejela še en važen sklep, da se vse slovenske učiteljske organizacije v Avstriji zvežejo med seboj. Predložena pravila je dunajska vlada sprva zavrnila, pozneje po nekaterih izjemah pa potrdila. Na ustanovnem običnem zboru v Pragi meseca avgusta 1908. je bila ustanovljena »Zveza slovenskega učiteljskega v Avstriji«.

Z vsemi močmi se je zavzemala »Zaveza« za slovensko ljudsko, meščansko, trgovsko in obrtno nadaljevalno šolstvo in za ustanovitev slovenskega vseučilišča v Ljubljani. Njeno delo so močno ovirale tedanje razmere, zlasti težak pa je bil zanjo čas svetovne vojne.

Z zlomom avstro-ogrsko monarhije pa je prišla avstrijska organizacija do novega razmaha.

»Zaveza« je po prevratu drugič izpremenila ime v »Zaveza jugoslovanskega učiteljskega«.

V letu 1919. je iniciativno delovala na ustanovitvi ene same učiteljske organizacije. V letu 1920. je likvidirala in se priključila

Podrobna statistika nam kaže nadalje podrobno strukturo lastnikov vse zemlje v tej pokrajini, kar da še nazornejšo sliko, ko primerja to strukturo zemljiške kulture po lastnikih zemlje v ormoško-ljutomerski pokrajini, v ostali Sloveniji, po vsej državi in končno izven države.

Končno obravnava Kerenčič še lastninske odnose stanovanjskih hiš v Jeruzalemskih gorah, tudi to z isto frapantno natančnostjo in podrobnostjo.

V splošnem je treba ugotoviti, da je zbral avtor s čebelično marljivostjo ogromen material, vendar se zdi, da za končne zaključke ni bilo potrebno toliko naporov. Bravec se ne more osvoboditi vtisa, da vlada med naporom in rezultatom neko nesorazmerje ter da zbrana statistična snov ni uporabljena dovolj eksaktno in ekonomsko. Iz tega spoznanja bodo morali tudi naši pokretaši posvečati posledaj več pozornosti, da se spoznajo natančneje s statistično tehniko kot tako. Le v tem primeru bo zdržalo njihovo delo vsako resno in znanstveno kritiko, rezultati njihovega dela bodo pa jasnejši in udarnejši.

2. Učitelj lahko določi, kakšno je razmerje med višino inteligence in višino znanja pri učencih.

3. Inteligenčni kvocient daje precej jasno sliko o otrokovih sposobnostih z ozirom na izbiro poklica.

Nato je predavatelj podal kratko zgodovino tega dela in omenil pri nas Mandiča, ki je delal po Bobertagovih testih, za tem pa prof. Stefanovića, ki dela po beograjski reviziji Bine-Simonovih testov. Opozoril je posebno na to, da ne prevzemamo rezultatov, ampak samo metodo. Ker ni prilagojenih testov za hrvaške razmere, priporoča, da se dela po omenjenih testih, ki se bodo skušali v čim krajšem času prilagoditi hrvaškim razmeram.

Navzoči so predavateljeva izvajanja brez nadaljnega osvojit. Vendar imam vtis, da je predavatelj to delo prelahko ocenil, ko je dejal, da je delo lahko in da bo marsikdo presenečen, ko bo začel z delom. (Tov. Mencej je na sestankih Učiteljskega pokreta vedno opozarjal, da je treba za delo mnogo predpriprave v obliki študija, ker bi sicer delo lahko zašlo v diletantstvo. Priporočal je Stefanovića, ki je vse delo do podrobnosti analiziral v knjigah: »Razvičje dečje inteligencije« in »Merenje inteligencije«. Opomba V. M.) Sicer pa je članom do dela na razpolago še mnogo časa in se lahko na delo temeljito pripravijo.

Če je bilo prejšnje predavanje uvod v časovno najbližje delo, je bilo predavanje prof. B. Sučevića program, ki ga treba izvajati skozi daljšo dobo časa s temljito reorganizacijo celotnega šolstva. V temi »Problem koordinacije našega šolskega sistema« je podal predavatelj načrt za reformo celotnega šolstva, ki bi v teku podrobne izdelave preptel še marsikatero izpremembo, ohraniti pa bi moral vendar bitno potezo: šola mora sloveti na potrebah časa, kraja in na sodobnih pedagoških dognanjih. — Meja med ljudsko in srednjo šolo ne bi bila deseto, temveč štirinajsto leto.

Ker so na Hrvaškem šele sedaj začeli z ustanavljanjem ženskih odsekov v sreskih družtvih, je tov. Ljuba Šikić govorila o potrebi takih odsekov. Predavanju je sledil razgovor, in po zanimanju, ki ga je pokazalo zbrano učiteljsko, lahko pričakujemo, da bodo imele hrvatske učiteljice kmalu v vsakem društvu svoj odsek.

kot posebno poverjeništvu s sedežem v Ljubljani vsedrjavni organizaciji »Udruženju jugoslovanskega učiteljskega« (UJU), ki je bilo ustanovljeno na prvem kongresu jugoslovanskega učiteljskega v Beogradu dne 18. junija 1920.

Po svetovni vojni je jel narasčati vpliv političnih strank na učiteljski stan. Zato sta trpela učiteljsko in šola. To je vzbudilo misel na depolitizacijo učiteljske organizacije, ki je dobivala vedno več pristavev. Glasniki za depolitizacijo so nastopali v ljubljanskem poverjeništvu UJU, pa tudi v Slomškovi zvezi. UJU je slednjič na pokrajinski skupščini v Celju dne 18. julija 1926. sprejelo »Deklaracijo«, s katero je stopila organizacija na čisto učiteljsko stanovsko, od političnih strank in vplivov nezavisno osnovo s samo stanovskim programom. Deklaracija je močno odjeknila tudi v vrstah članov »Slomškove zveze«, ki je še istega leta likvidirala, njeno članstvo pa je pristopilo v UJU. Po 26 letih se je tako slovensko učiteljsko zopet združilo v eni sami organizaciji.

Ob izpremembi pravil leta 1931. se je »Udruženje jugoslovanskih učiteljev« preimenovalo v »Jugoslovansko učiteljsko združenje« (JUJ), na mesto poverjeništev pa so stopile sekcije, ki imajo svoj sedež v bano-vinskih glavnih mestih.

Oni del slovenskega učiteljskega, ki je prišel po prevratu 1. 1918. pod Italijo, se je organiziral 1. 1920. skupno s hrvatskim učiteljskim v Istri v Zvezi slovenskih učiteljskih društev v Italiji. Zveza si je osnovala svoje društveno glasilo »Učiteljski list« in izdajala mladinsko revijo »Novi rod«. Ustanovila pa je tudi svoj »Učiteljski pevski zbor«. Z razpustom Zveze 1. 1926. so prenehale tudi vse njene ustanove.

(Dalje prihodnjt.)

Zbrano učiteljsko je izreklo priznanje in spoštovanje tudi dvema velikima Hrvatoma: D. Trstenjaku, katerega je ob 90 letnici rojstva orisal prof. S. Ljubunčić, in S. S. Kranjčevića, katerega je ob 30 letnici njegove smrti pokazal prof. P. Lasta od njegove najmanj znane, a najlepše strani — prikazal ga je kot človeka.

Splošne vesti

UČITELJSKI TABOR V LJUBLJANI

V letošnjem marcu bo poteklo 70 let, odkar je bila ustanovljena prva slovenska učiteljska organizacija. Kakor smo napovedali že v jeseni, bo litijsko JUJ priredilo zborovanje v počast 70 letnice organiziranega učiteljskega dela. K skupnemu zborovanju vabimo vsa ljubljanska sreska društva JUJ in vse ostala društva, ki leže okrog Ljubljane (Škofja Loka, Kranj, Radovljica, Kamnik, Laško, Kočevje, Logatec in event. ostala). Prijavite po dopisnici svojo udeležbo takoj na tov. Jožeta Župančiča, predsednika JUJ v Litiji.

Če bo v februarju predsedniški zbor JUJ, bomo tam določili vse potrebne spremembe programa itd. Program pa je za skupni učiteljski tabor, ki bo v začetku marca v Ljubljani po sedanjem načrtu 4. ali najpozneje 11. marca t. l. Ves program, predavanja in ostalo bodo izvedli člani JUJ. Tudi za referat o zgodovinskem pregledu učiteljske organizacije je že določen tovariš, ki se peča z učiteljsko zgodovino.

Naprošamo tov. društvene predsednike, da sporoče takoj z dopisnico v Litijo pristanek za sodelovanje pri učiteljskem taboru. Imenujejo naj tudi posebnega društvenega zastopnika v meddržavni odbor, ki bo ugotovil in pregledal program in ukrenil vse kar je potrebno za skupno marčevo zborovanje.

JUU sresko društvo v Litiji

—Ekskurzija v Bolgarijo. Iz Bolgarije, od Prosvetnegaсоюза, smo prejeli obvestilo, da odobravajo celoten načrt. Pri podrobnosti organizaciji nam bodo pomagali tamkajšnji učitelji. Doslej se je prijavilo 38 tovarišev in tovarišev. Ekskurzije se bo moglo udeležiti največ 50 udeležencev. Zato pozivamo vse, ki nameravajo v Bolgarijo, da se takoj prijavijo. Če bi se prijavilo dovolj članov, bi organizirali še eno skupino.

Kaj vse pišejo o učiteljsvu, šoli, prosveti in JUJ

—1 Članek Josipa Ribičiča + Karel Čapek, ki smo ga priobčili v 23. številki »Učiteljskega tovariša« dne 12. jan., je v celoti priobčil »Hrvatski učiteljski dom« od 28. januarja.

—1 »Socialno vprašanje podeželja« je naslov večjega članka v »Večerniku« z dne 3. II. V članku citira rezultate, ki jih je zbral »Učiteljski pokret« o socialnem stanju vaškega otroka.

—1 Prosvetno zrcalo gospodarske bede. Žalostne gospodarske in socialne razmere, ki kljub raznim slavospevom še vedno vladajo v Bosni in Hercegovini, odsevajo najbolj trpko iz podatkov o prosveti. — Tam je še 402.102, oziroma 56,38 % nepismenih ljudi. Okrajji Bugojno, Prozor, Konjic, Livno, Duvno, Ljubuški in Mostar imajo povprečno po 70 % nepismenih, Prozor sam pa celo skoraj 86 %! — Okrajji Stolac, Imotski, Sinj, Knin in Benkovac imajo po 60 do 70 % nepismenih. — Celotno mesta kažejo primeroma žalostno sliko: Split ima 15. Mostar 27. Livno skoraj 36, a Šibenik 44 % nepismenih prebivalcev. — Zlasti je nepismenost velika med ženskim svetom. — Ta žalostna prosvetna slika kliče po temeljitem ozdravljenju. Ali ne bi po vzgledu velikih kulturnih narodov za te predele uvedli prosvetne petletke, da bi po njej ne smelo biti nobenega odraslega Srba niti Hrvata niti muslimana v vsej Bosni in Hercegovini več, ki bi ne znal pisati?! (»Kmetški list« 1. II.)

—1 »Edinost« z dne 4. II. prinaša članek »V obmejne vasi slovensko knjigo« med drugim: In kljub temu, da se je tu in tam kdo pozanimal za revne, ob meji živče šolarje in jim poleg nekaj hranil poslal še kako knjigo — tovrstnih del je še vse premalo. Vprašanje je, ali ne bi mogle naše založbe, recimo mladinske, z veliko nakladd, poslati na leto nekaj knjižnih zbirk in svojih izdanj med šolarje v obmejnih predelih. Pa tudi druge založbe! Ali ne bi mogle vnesti v svoj proračun neko določeno vsoto za odpomoč pisane slovenske besede potrebni mladini na naših mejah? Seveda, nekaj bi bilo treba pri tem žrtvovati vkljub težkim prilikam — drugi narodi ne žrtvujejo samo nekaj, temveč naravnost ogromno in mnogo. Mladino, ki je prav za prav kvas narodovega življenja, bi bilo treba v teh predelih najprej razgibati; pa tudi odraslim bi bilo treba nuditi slovenske knjige, morda najprej strokovne, šele potem leposlovne, zato bi se naj zavzeli in stvar proučili slovenski kulturni delavci in strokovnjaki.

—1 »Največje zlo naroda« je naslov članka, ki ga prinaša »Večernik« z dne 1. II. Nepismenost je največje zlo vsakega naroda. Tega se zavedamo v polni meri pri nas. Zato so merodajni ljudje, ki so odgovorni za usodo našega naroda, napovedali neizprosno borbo proti nepismenosti pri nas. Žalibog so bile pri nas, zlasti na jugu, desetletja takšne prilike, ki so ovirale naš razvoj. Toda zadnja leta se te razmere naglo in zelo vidno izboljšujejo. Naša vojska sama je povzela akcijo za pobijanje nepismenosti. V najmanjših vaseh so zadnje čase organizirali tako zvane nedeljske

Tako je božični sestanek Hrv. učit. pokreta v dneh od 27. do 20. decembra 1938, pokazal zbranim članom (preko 80) uspehe njih dela in jim dal smernice za novo, temeljitejšo pa tudi težje delo.

Oskar Geist.

ZADRUGA PEDAGOŠKI TISK V MARIBORU

bo izdala meseca marca prvi del Ledinekove razprave »Moj oddelek«. To delo bo vsebovalo sledečo snov:

Vrančeva uvodna beseda.

Nadalje: A. Potreba proučevanja.

B. Prikaz oddelka:

I. Telesni razvoj otrok.

II. Duševni obraz oddelka: psihol. opazovanja in intel. slika; anketa; prehodna in pubertetna doba.

III. Ocenjevanje: obče o ocenjevanju; učni uspeh; kje so vzroki večjega ali manjšega uspeha.

IV. Socialne prilike: poklic staršev; številčno in gmotno stanje družin; stanovanje; obleka; prehrana; delo; bolezen; kako gleda deca na domače razmere.

V. Kako vplivajo socialne razmere na duševna dogajanja.

VI. Posamezniki v luči proučevanja.

VII. Nekaj opomb iz razrednih beležk: sodelovanje učencev; organizacija oddelka; poglavje brez naslova; način šolskega dela; znanje v sodobni šoli.

VIII. Zaključna beseda.

Ta del bo obsegal torej teoretična razglabljanja v oddelku, dočim bo v drugem delu, ki izide meseca maja, prikazano praktično delo.

O Ledinekovi razpravi je izjavil tovariš Vranc v oceni, ki jo je poslal odboru, tole: Celostno gledano predstavlja Ledinekovo delo edinstveno monografijo razreda, kakršne nimajo niti tuji narodi!

Tovariši in tovarišice! Zadruga bo z izdajanjem tega dela izvršila velik kos svoje naloge. Da pa ne bo njen trud poplačen z gmotnim neuspehom, vas vabimo, da se polnoštevilno priglasite kot naročniki. Te dni bodo dobile vse šole naročilnice, ki se jih takoj poslužite. Odbor.

šole z analfabetskimi tečajji. Učiteljsko in druga idealna inteligenca je stavila svoj prosti čas in svoje zmožnosti v službo naroda. Vseposod na našem jugu je opaziti uspehe teh prizadevanj in nepismenost vidno izginja. Vzrok nepismenosti je mnogokrat tudi pomanjkanje šol. Zato ni čudno, če ostanejo otroci brez pouka, ker jim nikakor ni mogoče v preoddaljene šole. Tudi v tem pogledu se prilike izboljšujejo. Ustanavljajo se nove šole, ki širijo prosveto na vse strani. Nedeljske šole, analfabetski tečajji na podeželju in v vojski radikalno pobijajo nepismenost. Vzoredno se razvija tudi gospodarska in gospodinska izobrazba. Vseposod prirejajo gospodinske tečaje, ki so se na jugu zelo obnesli. Dobili smo že vrste novih izobraženih mladih gospodin in gospodarjev, ki z dobljenimi izkušnjami prenavljajo svoja gospodarstva.

Učiteljski pravnik

—§ Staroupokojenim učiteljicam ž. r. d. — pripada uradniška osebna doklada. Državni svet je v konkretnem primeru izdal pod br. 314/38 z dne 24. okt. 1938. to razsodbo: »Po tužbi T. T., učiteljice ženskega ručnog rada u penziji iz C. protivu rešenja Ministarstva finansija od aprila 1937 god., kojim joj nisu priznati činovniški dodaci na skupoću na osnovu čl. 17 i 34 zakona o Državnom savetu i upravnim sudovima, a s obzirom i na zakon o taksama, dana 24. oktobra 1938 god.

presudio je:

Ništi se rešenje Ministarstva finansija od 11. aprila 1937 godine.

Razlozi:

T. T., učiteljica ženskog ručnog rada, pensionirana je 1920 godine po odredbama zakona o izmenama i dopunama zakona o narodnim školama od 23. juna 1919 god.

Osporenim rešenjem priznaje joj se pravo na zvaničnički dodatak umesto na činovnički kojega stranka u svom tužbenom zahtevu ističe, navodeći da je zvanje učiteljica ženskog ručnog rada bilo činovničkog karaktera.

Pošto je proučio tužbu, osporeno rešenje i ostale akte, koji se na ovaj predmet odnose kao i odgovor ministrov na tužbu poslat pisomom Državni svet je našao, da su navodi tužbe umesni a da osporeno rešenje nije zasnovano na zakonu.

Pri određivanju pripadajućeg dodatka trebalo je utvrditi kakav su položaj zauzimale učiteljice ženskog ručnog rada u državnoj službi pre stupanja na snagu uredbe o razvrstavanju i raspoređivanju činovnika i ostalih državnih službenika građanskog reda od 31 oktobra 1923.

Iz činjenica da su po toj uredbi učiteljice ženskog ručnog rada, koje se imaju smatrati kao i zabavilje, uvrštene u III kategoriju službenika, proizlazi da su one ne samo po stu-

panju na snagu pomenute uredbe, več i pre njenog donošenja smatrane i bile državni činovnici, jer inače ne bi bile raspoređene ni po novim propisima u III kategoriju, niti bi im na taj način bio priznat činovnički statut.

Iz činjenice, naprotiv, da je plata zabilježila bila manja od plate učitelja čije je zvanje raspoređeno u drugu kategoriju, ne može se izvesti zaključak da položaj zabilježila odnosno učiteljica ženskog ručnog rada nije bio činovničke prirode, kako se to u osporenom rešenju navodi, jer učitelji II kategorije nisu pripadali najnižem činovničkom položaju i ispod II kategorije bilo je hijerarhijskih stepena čiji su pripadnici još uvek ulazili u red državnih činovnika.

Prema tome učiteljicama ženskog ručnog rada pripada činovnički dodatak pa sa navedenog Državni savet rešio je kao u dispozitivu ove presude.

—§ Vrnitev odtegljajev — 360 din — vplaćanih za »Zvezo nabavljajlnih zadrug v Beogradu«.

§ 70. uredbе o nabavljajlnih zadrugah drž. uslužbenecv z dne 5. dec. 1920. (Sl. l. kos 9 iz l. 1921.) je bil določen način osnovanja glavnice zveze nabavljajlnih zadrug.

§ 14. uredbе z dne 12. maja 1928. (Sl. l. kos 53 iz l. 1928.) o izpremenitvi in dopolnitvi gornje uredbе je bil izpremenjen § 70. prvotne uredbе.

§ 24. zakona o zadrugah drž. nameščenecv z dne 3. nov. 1931. (Sl. l. kos 75 iz l. 1931.) je bil izpremenjen II. odstavek § 70. prvotne uredbе tako, da se glasi:

»Tako odtegnjene vsote izplača zveza na zahtevo po smrti tiste osebe, kateri so se odtegnili, njenim pravnim naslednikom.«

Vdove ali drugi pravni nasledniki umrlih učiteljev(ice), ki niso še prejeli pokojnikom odtegnjenih zneskov, naj napravijo po zakonu predviden, nekolkovan zahtevk, ki naj se glasi:

Kraljevski banski upravi
prosvetni oddelek IV.
v Ljubljani.

Mojemu dne umrlemu soprogu (ženi, sinu, hčerki itd.) N. N., učitelju v ... je bil odtegnjen znesek 360 din za zvezo nabavljajlnih zadrug v Beogradu.

V smislu § 70., odst. II., uredbе o nabavljajlnih zadrugah (Sl. l. kos 75 iz l. 1931.) naj izvoli kr. banska uprava posredovati pri zvezi nabavljajlnih zadrug v Beogradu, da mi odtegnjeni znesek vrne.

V

Priloga: Mrliški list.

N. N.

Učiteljska tiskarna

—t Frank Javh-Kern, škofjeloški rojak, je vpisal svoje Spomine, v katerih opisuje, kako je prišel v Ameriko in kako se je priril z vztrajnostjo in trdim delom od revnega dečka iz škofjeloških hribov do uglednega zdravnika. V knjigi dobite lep in prijeten opis uspešnega življenjskega boja. Knjiga je primerna za mladino. V platno vezan izvod stane 25 din.

—t Vaši otroci se uče na gosli po tujih šolah, ker ne veste, da dobite v Knjižarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani in Mariboru izvrstno šolo prof. Karla Pahorja: Sto narodnih napevov. Šola sestoji iz 5 zvezkov. Obsega početne vaje za prvence, ima pa tudi v zadnjem zvezku težje vaje. — Vseh pet zvezkov stane le 60 din. — Ne kupujte tuje blago, ker je domače še boljše!

Mladinska mafica

—mm Letna naročnina na »Naš rod« in publikacije znaša letos 25 dinarjev, in ne več 22,50 din. Povišek naročnine gre na račun 9. številke »Našega roda«, ki bo izšla 1. maja, dočim smo izdajali doslej samo 8 števil. Po sklepu lanske banovinske skupščine je izšla letos 1. številka že začetkom septembra, kar je povzročilo nujnost, da se za mesec maj tudi izda »Naš rod«, sledeč načelu, da naj spremlja »Naš rod« otroke skozi vse šolske mesece. Prosimo tedaj vsa šolska upravitelstva in posamezne naročnike, da vodijo o tem račun. Temu dosledno znaša letos tudi celotna vezana garnitura 47 din — in ne več 44,50 din, kakor prejšnja leta.

—mm Tretji zvezek Cicibanove knjižnice je še mogoče dobiti pri naročilu najmanj 10 izvodov po 1,50 din izvod. Knjižica je sestavljena za učenje prvih razredov. Učitelji, ki hočejo doseči pri otrocih z lahkoto in brez velikih stroškov lepe uspehe pri čitanju, bodo naročili za učenje to knjižico.

—mm Četrti zvezek Cicibanove knjižnice s pomladanskim gradivom izide v marcu. Tudi ta zvezek uredi Fran Roš.

—mm Krasna slikanica »Dedek Miha« bo izšla za Veliko noč. Knjiga bo izšla v velikem formatu 20 × 26 cm, v štiribarvnem tisku na offsetkartonu in bo ena najlepših in najbolj privlačnih slovenskih slikanic sploh. Izdelala sta jo Marta in Radovan Klopčič. Opozarjamo že sedaj naše učiteljstvo na to lepo knjigo.

—mm Naročnina za »Naš rod« naj se plačuje. Prosimo cenj. poverjenike, da to upoštevajo.

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—pev. Obvestilo. Člani in članice Učiteljskega pevskega zbora, ki si hočejo izposoditi iz arhiva skladbe turnijskega koncertnega programa za domač študij, naj pišejo direktno arhivarju na naslov: Lumar Gabro, šolski upravitelj, Ihan pri Domžalah. — Člani zbora, ki še niso poslali svojih izjav za udeležbo na turneji, naj to store takoj. Tajništvo.

Šolski radio

—r XVIII. Torek, 14. februarja: Od Carigrada do Sirije; gđc. Julija Šušteršič. — Razpored: 1. Anton Aškerc: Bazarska parabola. (Recitacija.) 2. Po mestu Skutari. 3. V Marmarskem morju. 4. Anton Aškerc: Prinkipo. (Recitacija.) 5. V deželi Feničanov: Od Beirut do Baalbeka. Iz Baalbeka v Damask. 6. J. Trunk: Damask — »odsvit raja«. (Odloimek.) II.—III.

Stanovska organizacija JUU

Iz društev Vabila

— JUU SRESKO DRUŠTVO V LITVI ne bo hospitalno v soboto, 11. t. m. niti 18. t. m., na bežigradski poizkusni šoli v Ljubljani, ker sta oba datuma oddana že drugim hospitalantom. Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA MESTO bo zborovalo v četrtek 23. februarja, ob pol 9. uri v telovadnici II. deške ljudske šole s sledečim dnevnim redom: 1. Situacijsko poročilo. 2. Poročilo o uspehu zimске pomoči otrokom. 3. Predavanje univ. prof. dr. Gosarja: Vprašanje novega družabnega reda in učiteljstvo. 4. Samopomoč in pravilnik o človekoljubnih ustanovah. 5. Slučajnosti. — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO PTUJ bo zborovalo v soboto, 18. februarja 1939, ob 8. uri v Ptuju v prosvetni dvoranj Mladike z običajnim dnevnim redom. Po zborovanju

Petek, 17. februarja: Leteče ribe; g. Rafael Bačar. II.—III.

—r V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 12. februarja, ob 17. uri predaval g. dr. Simon Žibert: Preprečevanje jalovosti in zdravljenje jalovih krav.

—r Poslušalcem šolskega radia. Po nasvetih in predlogih, ki so bili glede šol. radia zadnje čase v našem glasilu objavljeni, skušamo naše oddaje izboljševati. Prvo oddajo s slušnimi kulisami je priredil tov. M. Zor s svojim razgovorom v »februarju doma in v prirodi«, seveda kolikor je bilo takih priprav na razpolago. Ker si želimo kritike in nasvetov za izboljšanje, ne samo načelno, temveč prav v podrobnostih, prosimo vse naše poslušalce, da nam jih sporoče pismeno. Vsaka objektivna kritika nam je dobrodošla tudi za vse ostale oddaje. Želimo si še prav posebno sporočil o uporabnosti oddaj za šolo, ravno tako pa nasvetov, kake oddaje naj pripravimo, da bo šolski radio čimbolj ustrezal svojemu namenu. Zelo lepo in koristno bi bilo, ako bi se oglašili otroci sami v obliki dopisov na šol. radio. Razvili bi se potem podobni razgovori s poslušalci, kot se vrše včasih zvečer. Naše oddaje bi to vsekakor poživilo, zanimanje za radio med mladino pa povečalo.

je sestanek Učiteljskega pokreta. Prosim tovariše, da se zborovanja točno udeležite. Začetek bo točen. Zborovanje mora prej končati, da se lahko vrši še sestanek pokreta. Ne pozabite na pedagoško skrinjico! Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO ŠKOFJA LOKA bo zborovalo v ponedeljek, dne 13. februarja, na deški ljudski šoli v Škofji Loki. Pričetek zborovanja ob 8,30 (ne ob 9. uri, kakor je bilo zadnjič objavljeno!). Dnevni red: O astronomiji (predava šolski upravitelj iz Železnikov tov. Edvin Clemente), Situacijsko poročilo (tajnik tov. Željko Križnar), Zavarovalne ustanove človekoljubnega značaja s posebnim ozirom na Učiteljsko samopomoč (poročila tov. Vojteh Debeljak), Zemljepis in naši zemljevidi (poročila tov. Ivana Gruma), Naše gospodarske ustanove (referent tov. šolski upravitelj iz Selc, Josip Zupančič), predlogi in slučajnosti. Pred zborovanjem ob 7,30 bo v balkonski sobi odborova seja! Polnoštevilno in točno! Prosim! Odbor.

Novosti na knjižnem trgu

—k Kulturna in socialna revija »Misel in delo« ni hotela prezreti pomembnega državnega jubileja — dvajsetletnice naše samostojnosti. Zato se je odločila, da temu jubileju posveti eno številko svoje revije.

Ta jubilejna številka je izšla v povečani obliki ter obsega 370 strani. Uredil jo je dr. Branko Vrčon.

Uvod tvori Alojz Gradnikova pesem: »Na prvi postaji«. Nato sledi urednikovo poročilo ter urednikov članek »Dvajset let«. Zvezek je razdeljen v dva dela, in sicer prvi del »Iz bojev za našo samostojnost« ter drugi del »Dvajset let v svobodi«.

V prvem delu so članki sledečih avtorjev: Rasto Pustoslavšek: Ko smo pripravljali pota. Dr. Niko Zupančič: Pojav obnovljenega jugoslovenstva ob nastopu XX. stoletja. Božo Borštnik: O naši mafiji. Rasto Pustoslavšek: Pod skrbstvom Avstrije. Dr. Bogumil Vošnjak: Jugoslavija v emigraciji. Dr. Ernest Turk: Naši vojni dobrovoljci. Marko Marković: Udeležba v osvobodilačkom ratu. Dr. Prvislav Grizogona: Na terenu londonskega pakta. Vekoslav Spindler: Od majske deklaracije do Jugoslavije. Dr. Fran Ilešič: Ekstenza zagrebske univerze v Ljubljani (1907.—1909.). Vojislav Bogičević: Pregled političkih prilika Bosne i Hercegovine (1878. do 1918.).

Drugi del pa zastopajo v člankih: Osnove in evolucija jugoslovenske spoljne politike — dr. Prvislav Grizogona. Naš ustavni razvoj — dr. Gorazd Kušej. Vprašanje naše upravne ureditve — dr. Štefan Sagadin. Slovenska kultura v Jugoslaviji — Božidar Borko. Naše mladinsko slovo v svobodi — Josip Ribičič. Bilanca našega naroda za mejami — dr. Lavo Čermelj. Nekaj statistike in pripomb k razvoju naše srednje šole — Breznik Josip. Razvojna slika naše ljudske šole — Gustav Šilih. Razvoj in delo sokolske organizacije — Engelbert L. Gangl. Populacijski problemi Jugoslavije — Anton Melik. Naša socialna politika — dr. Stojan Bajič. O razvitku službe zbrinjavanja nezaposlenih v Jugoslaviji — Ilija P. Perić. Križi in težave jugoslovenskega zdravstva — dr. Alojzij Zalokar. Naša komunikacijska mreža, nje razvoj in dopolnitev — dr. Črtomir Nagode. Dvadeset godina Crne gore u novoj državi — Milan F. Rakočević. Država kao kulturni problem — dr. Vasilij Rundo. Tri Jugoslavije — dr. Bogumil Vošnjak ter Od nacionalne k državljski vzgoji — Jelo Janežič.

Kakor je razvidno, je bil odziv za sodelovanje pri tem delu zelo velik. Vendar pa je navzlic temu urednik delo kolikor mogoče smiselno uredil ter je tako publikacijo vsaj v mejah možnosti zaokrožil v celoto. Je pa navzlic temu pri ureditvi gradiva in redakciji posameznih prispevkov veljalo načelo, da se osebno gledanje avtorja na obravnavani predmet kar najbolj obvaruje.

Ta jubilejni zvezek kulturne in socialne revije »Misel in delo« prinaša toliko še neobjavljenega gradiva, posebno iz bojev za našo samostojnost, da menda ne bo slovenskega

izobraženca, ki bi ga to delo ne zanimalo. V delu je prav dobro prikazano, da Jugoslavija ni nastala kot računsko tvorba, ampak so se v nji združili Slovenci, Hrvati in Srbi, katerih življenjska potreba je bila po ustanovitvi skupne narodne države ter da s tem manifestirajo svojo narodno enotnost kot enakopravni člani skupne zajednice.

—k Jugoslovenske železnice v sliki, številki in besedi je naslov 32 strani obsegajoči brošura, ki jo je izdalo Udruženje jugoslovenskih narodnih železničarjev in brodarjev v Ljubljani. Z obsežnimi tabelami in pojasnili in porazdelitvi prometa po območjih oblastnih direktij državnih železnic nam poda državno statistiko vsega prometa v Jugoslaviji. Brošura je važen in tudi povsem zanesljiv pripomoček vsem onim, ki se bavijo s prometnimi problemi v Jugoslaviji.

—k Izšla je zadnja številka 5. letnika »Proteusa« ilustriranega časopisa za poljudno prirodnoznanstvo. V obsežni vsebini dvojne številke so priobčeni članki: Pavel Grošelj: Spomini s pota, I. Neapelj in Solfatara. — Profesor Rafael Bačar: Potovanje rib. — Dr. Marius Rebek: Pomenek o molekuli in atomu. — Tilda Herfort: Nema govornica prirode. — Vsi članki so opremljeni tudi s številnimi slikami, kar zelo povzdigne pestrost lista. Poleg navedenih, zelo zanimivih člankov so priobčeni v Proteusu tudi stalne rubrike: Književne novosti, Pogovori, Drobne vesti in Vprašanja. List urejuje dr. Pavel Grošelj. — Letna naročnina znaša 50 din. — Naroča se: Prirodoslovno društvo v Ljubljani.

—k Ženski svet prinaša v svoji februarški številki sledečo vsebino. Angela Vode: Resen

korak k zbliznanju. — Erna Musar: Cankarju za dvajseto obletnico smrti. — Avgusta Gaberščik: Mesečna noč. — Zofka Kveder: »Hanka«. — Karl Čapek: Vedeževalka. — Karl Čapek. — Pearl Buck: Begunci. — Erna Musar: Razvoj in pomen Aškerčeve socialne miselnosti in socialne pesmi. — Anica Černe: Resnična in živa vzgoja. Javni dogodki, ki morajo zanimati tudi žene. — Maša Slavčeva: Umetnost. Nadalje: Naše žene pri delu. Nove knjige. Ob zalostnem kulturnem dogodku. Priloge: Naš dom, Modna priloga. Krojna pola. — Letna naročnina 64 din. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Tavčarjeva ulica 12.

—k Gospodinja, Glasilo zveze gospodinj. Priobčuje v drugi številki letošnjega letnika sledeče članke: Narodna zavest in ponos. — Jetika. — Segrevanje vode za kuho in dom. — Nervozna mati. — Nervozni oče. — Razgled. — Industrializacija mlekarstva. — Kakor iz škatlice. — Ključ. — Prtiče iz rafije. — Miza za zajtrk. — Tržno poročilo. — Meso. — Jedilniki. — Recepti. — Celoletna naročnina 25 din. Uprava: Ljubljana, Prečna ul. 2.

—k Zena 1939. Mesečnik v službi današnje žene ima v drugi letošnji številki sledečo vsebino: Smej se bajazzo (Inka Šušteršič). Njegov uspeh (Henriette Pierot), Slovenske igralke (Inka Šušteršič). Nekaj za tiste, ki jih rado zebe. V rubriki za proste ure priobčuje navodila za razna ročna dela. Tudi v rubriki Zena v slovenskem kulturnem življenju so priobčena zanimiva razmotrivanja. Nadaljnja vsebina lista so članki Zena z železno rezervo, Izkoristimo domači vrt, Mary se bje skozi življenje. Priloge: Za proste ure — pola za kroje in ročna dela. — Modne slike. — Letna naročnina 62 din. Izdajatelj in glavni urednik Ivo Zor, Ljubljana, Nebotičnik.

—k Modra ptica. Leposlovna revija, izhaja vsak mesec enkrat na dveh tiskovnih polah. V letošnji 3. številki priobčuje Jože Kranjc: Zlato srce. — Branko Rudolf: 14 dni v Parizu. — Ina Slokanova: Zgodbo o otroku in materi. — Letna naročnina samo za revijo, ki je vključena v redne publikacije založbe Modre ptice, znaša 100 din. — Urednik Janez Žagar. Uprava revije je v Ljubljani, Ulica 29. oktobra št. 1.

—k Misel in delo, kulturna in socialna revija, ki izhaja v Ljubljani že 5 leto, priobčuje v svoji januarski številki sledeče članke: Nove stvarnosti — dr. M. Radojčić: Uredjenje stare srpske države. — B. Borko: Evgenična etika. — Jaques Kayser: Stranka srednjega Francoza. — V obširnem obzorniku priobčuje med drugim sledeče članke: Nova faza nasprotij med velesilami (dr. Vrčon). — Notranji politični pregled (Verko). — Opera in koncertna sezona v letu 1938. (P. Šivic) itd. — Revijo urejuje uredniški odbor: dr. Stojan Bajič, dr. Lavo Čermelj, dr. Fran Spiller Muys, dr. Alojz Zalokar. — Celoletna naročnina 60 din. — Uprava, Ljubljana, Gospodarska cesta 4./I.

Ali ste že član

Učiteljske tiskarne?

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5.—

FR. P. ZAJEC
izprasan optik in urar
LJUBLJANA
sedaj Stritarjeva ulica 6,
pri frančiškanskem mostu

Vsakovrstna očala, daljnogledi, barometri, toplomeri, hygrometri itd. — Velika izbira ur, zlatnine in srebrnine.

Ceniki brezplačno. Kvalitetna optika.

KUPUJTE PRI TVRDKAH,

KI OGLAŠUJEJO

V NAŠEM LISTU

Na Vas je ležeče da imate obliko vedno kot novo
zato jo pustite redno kmetično čistiti ali barvati v tovarni
JOS. REICH
Ljubljana
Poljanski nasip 4-6
Pialica — Sredolilalica

Tudi za učiteljstvo je Zadruga državnih uslužbencev

za nabavo potrebščin v Ljubljani, (Nabavljalna zadruga) Vodnikov trg št. 5

Stanovska dolžnost vsega zavednega učiteljstva bi morala biti, da se večini v to zadrugo in da kupuje v njej vse svoje potrebščine. Delež po din 100.—, vpisnina din 5.—. Blago prvovrstno, postrežba točna, cene konkurenčne, ob koncu leta ristorno. — Vpišite se takoj! — Telefon št. 44-21

HRANILNI IN POSOJILNI KONZORCIJ

Kreditna zadruga državnih uslužbencev v Ljubljani, Gajeva ulica št. 9 — v lastni hiši

Najstarejša kreditna zadruga v Jugoslaviji, ustanovljena leta 1874. Poštni čekovni račun št. 10.681. Telefon št. 3413. Posojila do Din 10.000.— vsem javnim nameščenecem po 7% proti zasnambi na plačo na prvem mestu in poroštvo.